
Esipuhe

Vuosikirjamme ei ole varsinaisesti osallistunut Suomi 100-juhlintaan, jos ei sellaiseksi lasketa jälleen kerran varsin laajaa kasvatuksen ja koulutuksen historiaan liittyvää kirjallista kattausta. Mukana on kansanopetuksen paikallista historiaa, oppikoulumuistoja sekä yliopiston rehtoreiden puheita. Erityisesti korostuvat historian opetukseen liittyvät kirjoitukset, joissa pohditaan nuorten historiakäsityksiä. Tänäkin vuonna voimme esitellä kirjoituksia, joissa aiheena on kasvatusta ja koulutusta myös muussa kuin yleissivistävässä opetuksessa. Esitän nyt toiveen: mukaan saisi tulla jatkossa myös ammatillista koulutusta käsittelevää kirjoitusta unohtamatta sitä merkittävää panosta, jota erilaiset järjestöt ja yhdistykset tekevät koulutusrintamalla. Ja ammattikorkeakoulua voisi myös altistaa historiatutkimukselliselle tarkastelulle. Voisin kuvitella, että saisimme lukea erittäin vaiherikkaita kertomuksia. Niin, ja koulustakin sopii edelleen kirjoittaa.

Yliopistolaitos on ollut viime aikoina lehtien otsikoissa, ja etenkin tämä koskee omaa Helsingin yliopistoani. Irtisanomiset ja yliopiston linjaukset isoine pyörineen ovat puhuttaneet opiskelijoita ja yliopiston työntekijöitä. Olen kuullut monen todenneen, että tämä ei ole enää se laitos, josta aikanaan valmistuin ja johon tulin töihin. Allekirjoittanutta kosketti tämän vuoksi erityisesti yliopiston rehtoreita käsittelevä kirjoitus, jossa tarkastellaan akateemisen koulutuksen ihanteita sellaisina kuin ne näkyvät Helsingin lisäksi Turun yliopiston rehtoreiden puheissa. Mielenkiintoisen kirjoituksesta tekee noissa ihanteissa havaittujen muutosten tarkastelu 1920-luvulta alkaen. Esimerkiksi sivistys näkyy edelleen rehtoreiden puheissa, mutta siihen on vallitsevan ajattelun mukaisesti liitetty tehokkuuden ja tuloksellisuuden vaateita. Tämä ei luonnollisesti tarkoita samaa kuin sivistyksen itseisarvon väheneminen, mutta kehitys kuvaa osaltaan yliopiston perinteiden uutta tulkintaa.

Erityisesti rehtoreiden puheissa kiinnittyi huomio asiantuntijuteen ja kansainvälisyyteen. Itsekin valmistun opettajia aikuiskoulutukseen, ja harva se päivä tulen pohtineeksi antamani koulutuksen mer-

kitystä. Mielestäni onnistunut koulutus antaa ensinnäkin opiskelijalle ajattelun välineitä ja erityisesti kasvatusalalla tuiki tarpeellisia ymmärtämisen taitoja, mikä koskee yksittäisiä koulutus- ja kasvatustilanteita kuin ylipäätään kasvatuksen luonnetta. Edellisen lisäksi koulutuksen tulisi antaa myös taitoja käytännön tilanteisiin. Tästä muodostuukin teorian ja käytännön välinen haastava suhde, joka on ikuisessa liikkeessä ja jossa on myös havaittavissa aikakausikohtaisia eroja.

1970-luvun tutkinnonuudistus nosti työelämäsuuntautuneisuuden keskiöön, mikä herätti kummastusta ja myös paheksuntaa akateemisen väen keskuudessa. Tuolloin erityisesti peruskoulun luokanopettajakoulutus otti ensiaskeleitaan täysipainoisessa akateemisessa ympäristössä, joka oli juuri muuntunut ainakin strategioissaan käytäntökeskeisemmäksi. Nykypäivää lähestyvässä rehtoreiden puheissa korostuvat sujuvasti työllistyminen ja työelämäulottuvuus unohtamatta kansantalouden kilpailukykyä. Olisi mielenkiintoista vertailla, mitä seikkoja vaikkapa ammattikorkeakoulujen rehtorit puheissaan korostaisivat ja poikkeaisivatko ne mahdollisesti yliopistojen johtajiston puheista? Lisäksi tekee mieleni pohtia, että jos työelämärelevanssi ja kansakunnan kilpailukykytalkoot otetaan tosissaan, niin pitääkö omalle jälkikasvulle kehottaa olla pysähtymättä Helsingin yliopiston metroasemalla ja mieluummin kehottaa jatkamaan uutukaisella länsimetrolla muutama pysäkki lännen suuntaan.

Kiitän kaikki kirjoittajia panoksestanne tämän kirjan syntyyn, ja toivotan samalla kaikille kirjaan tutustuville antoisia lukuhetkiä. Ensi vuonna on luvassa erityisteemanumero ”Sivistys ja kasvatustiede eilen ja tänään”. Itse odotan paljon tuolta teokselta.

Vantaan Tikkurilassa 24. marraskuuta 2017

Päätoimittaja Dos. Janne Sääntti